

จิตกตที่

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจ...ตั้งใจฟังธรรมนะ ธรรมะเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แต่ว่าเป็นเรื่องที่แสนยาก แสนยากนะ เราเกิดมาพบพุทธศาสนาเป็นบุญกุศลมหาศาลเลย เพราะศาสนาเกิดเป็นชั่วครั้งชั่วคราว แต่จิตเราจะเกิดตายๆ ตลอดไป จิตนี้ไม่คงที่ จิตนี้จะเวียนตายเวียนเกิดไปตามวัฏฏะ วัฏฏะมีอยู่โดยดั้งเดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม ธรรมะนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านสร้างบุญญาธิการมหาศาล มหาศาลนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้แต่ละพระองค์ พระปัจเจกพุทธเจ้ามาตรัสรู้แต่ละพระองค์ ต้องสร้างบุญญาธิการมา สิ่งที่เราสร้างบุญญาธิการมา มาตรัสรู้สิ่งที่มีอยู่ไฉ่ ธรรมชาติมีอยู่สภาวะแบบนี้ เวียนไปเวียนเกิดตาม ธรรมชาติของวัฏฏะอย่างนี้ แต่จิตเราเกิดตลอดไปเห็นใหม่ จิตมีอยู่แต่ไม่คงที่ เป็นไปตามอำนาจวาสนา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ต้องสร้างบุญญาธิการมหาศาล สร้างมหาศาลนะเพราะ ๑๐ ชาติสุดท้ายเห็นใหม่ ต้องสละทุกๆ อย่าง สละเพื่อเป็นบุญกุศลไฉ่ เพื่อให้ใจนี้มีบุญญาธิการ นี่ปรารถนาพระโพธิญาณเห็นใหม่ สิ่งที่เป็นพระโพธิญาณ เพราะต้องมีอำนาจวาสนาถึงจะรับรู้ถึงสภาวะแบบนี้

แต่ถ้าเราเกิดมา เราเกิดมาเราก็มีวาสนา เพราะเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา พุทธศาสนานะในการประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่ออะไร สุตมยปัญญา การศึกษา เหมือนกับเราเข้าไปร้านยา เราไปซื้อยา เราเห็นแต่ฉลากของยา สิ่งทีฉลากของยา ยานี้คุณภาพขนาดนั้น คุณภาพบอกว่า ยาี้แก้โรคนั้น โรคต่างๆ นี่คือฉลากของยาใจ นี่สุตมยปัญญา ถ้าเราศึกษาเรื่องของศาสนาเห็นไหม

ก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ เจ้าลัทธิต่างๆ ก็ปฏิญาณตนว่า “เป็นผู้ที่สิ้นกิเลสนะ เป็นศาสดาสอนศาสนาเป็นพระอรหันต์” สิ่งทีพ้นจากทุกข์ พ้นจากทุกข์ในความเห็นของเขา นี่ฉลากของยาใจ

สิ่งทีฉลากของยา สิ่งนี้มีอยู่ ถ้าไปศึกษาขนาดไหน เราค้นคว้าไปในวิทยาศาสตร์ ค้นคว้าสิ่งต่างๆ ทีเขาจดจารึกไว้ สิ่งนี้มีอยู่ มีความรู้สึกของใจ ใจมันมีอยู่ แต่ศึกษาไปขนาดไหนก็เป็นสิ่งทีเรื่องของโลก เรื่องของโลกคือความเป็นไปของโลก ความเป็นไปของวิญญูะ นี่จิตมีอยู่ แต่สิ่งนี้มันดังไป ถ้าดังไป

กิเลสดังไปจะดังให้จิตนี้ต่ำนะ ถ้าธรรมดังไปจะดังให้จิตนี้สูงขึ้นมา จะมีธรรมในหัวใจ

ถ้ามีธรรมในหัวใจ มันมีการเผื่อแผ่ พระโพธิสัตว์เวลาปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ก็ต้องเผื่อแผ่ จะรู้สัตว์ชนสัตว์ เป็นหัวหน้านะ เป็นผู้ทีจรรโลง เวลาปกครองหมู่คณะ ปกครองสัตว์ต่างๆ ทีเป็นหัวหน้าสัตว์ พระโพธิสัตว์ต้องสร้างสมบุญญาธิการ สิ่งทีสร้างสมบุญญาธิการ สละแม้แต่ชีวิต สละทุกอย่าง สละเพื่อความสุขของสัตว์โลกใจ สิ่งทีสละเรื่องความสุขของสัตว์โลก มันเป็นความสุขชั่วคราว โลกหมุนเวียนตายเวียนเกิด สละชั่วคราว

แต่ถ้าจิตองทีละ จิตองที จิตนี้มีอยู่นะ จิตมีอยู่แต่มันไม่คงทีเพราะมันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก สิ่งทีกิเลสค้นหาความทะยานอยากนี้ เวลาเราต้องการตามกิเลส กิเลสเกิดขึ้นมาเห็นไหม เราอยากใหญ่ อยากมีอำนาจวาสนา เราก็สร้างของเรา มันมีลับลมคมในของมัน ถ้ากิเลสนะ มีลับลมคมในของกิเลส นี่มันมีปลิ้นปล้อนของมัน ถ้ามันปลิ้นปล้อนของมัน มีอำนาจวาสนาอำนาจวาสนาด้วยความคดโกงเขามาได้ อำนาจวาสนาของธรรมก็มีนะ ถ้ามีธรรมจะทำให้จิตใจนี้สูงขึ้นไป

เวลาเวียนตายเวียนเกิด เกิดไปในวัฏฏะนี้ก็เวียนตายเวียนเกิดตามอำนาจวาสนานี้ เวลาถ้ามีศาสนา ไม่มีศาสนา “คนทำดีก็ได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว” แต่ก็กันไปตามอำนาจของกรรมอันนั้น แต่ถ้ามีวาสนาละ ถ้ามีวาสนา เห็นไหม เวลาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะจะได้ครองเป็นกษัตริย์อยู่แล้ว แต่ในเมื่อไปเห็นยมทูต เห็นการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันสะท้อนหัวใจนะ นี่เพราะอำนาจวาสนาการสร้างสมมา

แต่ขณะที่เราในปัจจุบันนี้ ถ้าเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราก็ยังเพลินในชีวิต ในชีวิตเรา เราต้องการมีความสุข เราก็เข้าใจว่าสิ่งที่สมความปรารถนาในการแสวงหาของเราจะเป็นความสุข มันมีความสุขของโลกนี้ ความสุขของโลกที่ค้นหาความทะยานอยากมันคืนรนกันไป เราก็แสวงหาสิ่งนั้น แสวงหาตามโลกนะ

เวลาเราออกพบพระพุทธศาสนา ออกประพฤติปฏิบัติ เราออกประพฤติปฏิบัติ เราก็ยังทำตามกิเลส ถ้าทำตามกิเลส กิเลสในหัวใจ มีกิเลสในหัวใจเห็นไหม ค้นหาความทะยานอยากสิ่งนี้มีในหัวใจ มันก็คืนรนของมันไป สิ่งที่ดีคืนรนของมันไป นี่ความต้องการมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา สิ่งที่มีศีลเพื่อมาก่อจิตตอนนี้ไง ก่อให้ความคิดของเรา เวลามีค้นหาความทะยานอยาก มันคาดมันหมายไปหมดคนะ ใครบ้างจะไม่คิดว่าไม่เห็นแก่ตัว ทุกคนจะต้องเห็นแก่ตัว ถ้าเราเห็นแก่ตัว เราก็คิดว่าเรามีความคิด เรารักตัวเราเอง เราก็ทำตามความเห็นของเรา สิ่งที่ทำความเห็นของเรา กิเลสค้นหาความทะยานอยากทั้งนั้นเลย ที่มันพาทำไปนะ

แต่ถ้าเวลาเราไปหาครูหาอาจารย์เห็นไหม ครูบาอาจารย์จะบอกว่า ให้เรากำหนดต้องมีสติ ให้มีสติควบคุมตัวเองให้ได้ก่อน ถ้าเรามีสติควบคุมตัวเราได้นะ สิ่งที่ควบคุมตัวเราได้ มันต้องทำให้หัวใจเราเป็นกลางก่อน ต้องทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าเราไม่ทำความสงบของใจเราเข้ามา สิ่งที่เกิดขึ้นมานี้เป็นโลกียปัญญา สิ่งที่เป็นโลกียปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญาของความคิดของเราเกิดจากใจของเรา

จิตนี้มันไม่คงที่ มันไม่คงที่มันก็แสวงหาไปของมัน เพราะมันไม่คงที่ มันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากปกคลุมมันเห็นไหม สิ่งที่ปกคลุมมันก็คิดด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก นี่ความเห็นแก่ตัวนะ เวลาเขาอยู่กันทางโลก คนที่มีปัญญา คนที่ฉลาด เขาจะเอาตัวเขารอดได้ แล้วเขาจะเป็นผู้นำคนเห็นไหม จะไปปกครองคน นี่เขาว่าเขาเป็นผู้ที่ฉลาด

นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราว่าเราเป็นผู้ที่ฉลาด แต่ฉลาดในเรื่องของกิเลสค้นหาความทะยานอยากไง ฉลาดในการคิด การค้นคว้าของเรา เราจะคิดคว้านาคนไหน ก็คิดค้นคว้ามาจากใจของเรา ใจของเรา เราเกิดมามี “อวิชชาปุจฉา สงฺขารรา” เพราะมันมีจิตตัวนี้ มันไม่คงที่ มันมีอวิชชาปกคลุมมันอยู่ แรงขับเคลื่อนของอวิชชาทำให้เราเกิดมา

สิ่งที่เกิดมาอวิชชามันมีพลังงานของมัน แต่มันไม่รู้ตัวของมัน มันขับเคลื่อนไป “อวิชชาปุจฉา สงฺขารรา สงฺขารปุจฉา วิญญาณ” นี่อารมณ์ ความคิด เกิดจากตรงนี้ มันคิดของมันไป มันวนเวียนของมันไป สิ่งที่วนเวียนของมันไป มันก็ว่ามันฉลาด มันก็ว่ามันรอบรู้

รอบรู้อย่างไรเอาตัวไม่รอดหรอก เอาตัวของตัวเองรอดจากกิเลสค้นหาความทะยานอยากไม่ได้ เพราะสิ่งนี้เกิดจากกิเลสพาใช้ใจ ปัญญาที่กิเลสพาใช้ซะ มันก็เวียนตายเวียนเกิด สิ่งที่เกิดตายๆ นี่มันไม่คงที่ ไม่คงที่เพราะมันมีค้นหาอวิชชา มันมีอวิชชาขับเคลื่อนมันไป มันก็เวียนตายเวียนเกิด

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เห็นไหม เจ้าลัทธิต่างๆ เขาปฎิญาณตนของเขาว่าเป็นสภาวะแบบนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เชื่อนะ ไม่เชื่อเพราะอะไร เพราะบุญญาธิการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมา สิ่งที่เป็นบุญญาธิการมามันจับ ถ้ามันย้อนกลับเข้ามาดู ดูความเป็นไปของใจ

ความเป็นไปของใจ สิ่งที่มีมันออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ สิ่งที่ได้รับรู้มันเป็นภาระรุงรัง มันเป็นความรู้สึก ขนาดเข้าสมาบัติกับอาฬารดาบส เข้าสมาบัตินะ เวลาจิตมันสงบขนาดไหน แต่เวลามันคลายตัวออกมา สิ่งทีคลายตัวออกมา ภาวสวะ ความรู้สึกของใจ ถ้าความรู้สึกของใจมันเป็นอนิจจัง

“สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา”

แต่ขณะที่เจ้าชายสิทธัตถะศึกษากับเขาอยู่ สิ่งนี้มันยังไม่เกิด ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่เกิด ปัญญา ภาวนามยปัญญายังไม่มี มันเป็นปัญญาโลกียะทั้งหมด ทั้งๆ ที่เข้าสมาบัติ

เวลา ดูภาพเทวิลระลึกอดีตชาติได้ ความที่ระลึกอดีตชาติได้ ความที่ว่าระลึกอดีตชาติ เวลาเราประพาศปฏิบัติกัน ใครๆ ที่ระลึกอดีตชาติได้ สิ่งที่ย้อนอดีตไป ว่าเป็นคุณวิเศษไหนเห็นไหม สิ่งนี้ทำให้จิตนี้มันยึดมั่นถือมั่น ยึดตัวเองว่าตัวเองเป็นผู้วิเศษ สิ่งที่เป็นผู้วิเศษมันก็เป็นไปอาการของใจ

สิ่งที่อาการของใจ ถ้าคนเชื่อสัจด้วยตัวเอง สิ่งที่เกิดดับสิ่งนี้ อาการของใจอย่างนี้ มันไม่ เป็นความจริง สิ่งที่ไม่เป็นความจริงนะ มันมีความล่งเลงสงสัย ถ้ามีความล่งเลงสงสัยในหัวใจ สิ่งนั้น มันเป็นความสุขไหม คนเราถ้ามีความวิตกกังวลในใจ มันแบกภาระพะรุงพะรังในหัวใจ มันจะ เป็นความผ่องใส มันจะเป็นความสุขไปได้อย่างไร ในเมื่อมันมีสิ่งที่ว่ากดถ่วงใจอยู่

เจ้าชายสิทธัตถะพิจารณาสิ่งนี้เข้ามา ถึงไม่เชื่อ ถึงต้องมาทำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าเอง เวลาออกมาค้นคว้าของตัวเอง เห็นไหม ปฐมยาม เวลาจิตมันระลึกไป บุปเพนิวาसानุสสติญาณ มันย้อนไปอดีตชาติ สิ่งที่ย้อนไปอดีตชาติไปทั้งหมด สาวไปไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุด จิตมันเกิดตายมาอย่างนี้ จิตถึงไม่คงที่ไ้ สิ่งที่ไม่คงที่ มันเสื่อมสภาพได้ มัน เจริญได้ มันเสื่อมได้

สิ่งที่เจริญแล้วเสื่อมได้ แล้วถ้ามีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก จะทำให้สิ่งที่สร้างสมเห็น ไหม กิเลสทำให้จิตถึงให้ต่ำ แต่ถ้ามีธรรมจะสร้างให้สูงขึ้น สูงขึ้นอย่างไรมันก็เวียนไปในวัฏฏะ มันจะเป็นธรรมที่ว่าชำระกิเลสเป็นไปไม่ได้ ถึงย้อนไปขนาดไหน สิ่งนี้มีอยู่ จิตมันไม่คงที่อย่างนี้ มันเวียนตายเวียนเกิดไปอย่างนี้ สิ่งนี้มันเวียนตายเวียนเกิดเพราะมันไม่ได้อยู่ในอำนาจของธรรม

สิ่งที่อำนาจของธรรมเห็นไหม ธรรมเป็นโลกียธรรม โลกุตตรธรรม สิ่งที่เป็นโลกียธรรม ใครประพาศปฏิบัติมาก็ว่า “สิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม” เป็นธรรมในความเห็นของตัวเอง เป็น ความเห็นของตัวเอง มันจะเสื่อมสภาพไปอย่างนี้ตลอดไป

แต่ถ้าเวลาย้อนกลับมา ย้อนกลับมาต้องมีความเชื่อสัจด้วยตัวเองก่อน สิ่งที่ยึดสัจด้วย ตัวเองเห็นไหม จุฑูปปาตญาณ จิตก็เกิดตายๆ จนขนาดว่า เกิดตายนะ จิตทุกดวงใจ มันจะเคลื่อน ไปของมัน ธรรมชาติของมัน ในเมื่อมันมีแรงขับเคลื่อนอยู่ ถ้ามีแรงขับเคลื่อนอยู่ จะต้องพาให้จิต นี้ล้มลุกคลุกคลานไปในวัฏฏะนะ

คูลี เราเกิดมาแต่ละภพชาติเห็นไหม เกิดมาตั้งแต่เป็นเด็ก เราก็ต้องศึกษาวิชาการของเรา เราต้องหาอาชีพของเรา แล้วดำรงชีวิตอยู่ไป ถ้าเราหายใจเข้าและไม่หายใจออกนะ เด็กก็ตายได้ ผู้ใหญ่ก็ตายได้ คนแก่ก็ตายได้ คนเราเกิดมาต้องตายทั้งหมด แล้วมันย้อนกลับมาในความรู้สึกของเรา เราสลดสังเวชไหม

เราจะหาสมบัติไว้มากขนาดไหน หรือว่าเราจะทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหน สิ่งนี้มันเป็นเรื่องของภาระ เป็นเรื่องของภาระ เป็นเรื่องของหน้าที่นะ แต่ทุกคนต้องพลัดพรากจากชีวิตนี้ไปแน่นอน ถ้าย้อนกลับมาตรงนี้ มันจะสลดสังเวชนะ สลดสังเวช เราเพลินกับชีวิตนี้ เราจะได้สิ่งใด แต่ถ้าเราพยายามค้นคว้า เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนี้จะย้อนกลับมา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพณิวาสนุสติญาณ รื้ออดีตชาติมหาศาล สิ่งนี้ถ้าสาวไปแล้วมันไม่จบ มันเป็นอดีต จุติุปปาตญาณ สาวไปเห็นไหม เห็นการเกิดและตาย มันก็ต้องเวียนตายเวียนเกิดไปขนาดนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ ก็เห็นการเกิดการตายมาอย่างนี้ สร้างสมมาถึงชาติสุดท้าย

อัสวักขยญาณ ย้อนกลับมาในปัจจุบันไง ในปัจจุบันได้เข้าไปทำลาย อวิชชาปจฺจยา สงฺขาร เห็นไหม จิตคงที่มีอยู่นะ จิตคงที่คือจิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ธรรม สิ่งนี้คงที่ คงที่ของมันเป็นสภาวะ สภาวะตามที่ว่าวิมุตติสุข เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อัสวักขยญาณ ทำลายกิเลส ออกไปจากใจ เสวยวิมุตติสุขนะ สุขนี้พ้นออกไปจากวัฏฏะ

สิ่งที่ออกไปจากวัฏฏะ วัฏฏะนี้จะไม่มีความควบคุมใจดวงนี้ได้ จะสภาวะแบบนี้ไม่มีในโลกนี้ โลกนี้ไม่มี แม้แต่ในจักรวาลนี้ก็ไม่มี แต่หัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สภาวะแบบนี้จิตคงที่คือจิตของพระอรหันต์ จิตของผู้ที่พ้นจากกิเลสจะคงที่ จะไม่มีสิ่งใดจะทำเข้าไป สะเทือนอันนั้นได้เลย เกิดขึ้นมาจากภาวนามยปัญญา

สิ่งที่ภาวนามยปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงวางธรรมไว้ไง ในศาสนาของเรา ในศาสนาของศาสนาพุทธเห็นไหม พุทฺโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นี่เป็นพุทธานุสติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ให้นึกถึงพุทฺโธสะเทือน ๓ โลกธาตุ เพราะ ๓ โลกธาตุนี้เกิดจากไหน? เกิดจากหัวใจที่ไปรับรู้ทั้งหมด

โลกนี้เขาอยู่เก๋ๆ เงินๆ ของเขานะ มีเราหรือไม่มีเรา วัฏฏะมันก็เวียนอยู่อย่างนี้ แต่เพราะมันมีเรา แล้วเรารู้ต่างๆ เราถึงแบกโลกไว้ทั้งหมดเลย ถ้าเราแบกโลกเราก็แบกความทุกข์ของเราไว้ทั้งหมด เรื่องของความทุกข์เห็นไหม เราปรารถนา เราต้องการมีอำนาจ เราต้องการสิ่งต่างๆ เรา ก็ไปแบกโลก แล้วทั้งๆ ที่ว่าไม่รู้จักตัวเองนะ รู้จักเรื่องของโลกทั้งหมด รับรู้สิ่งต่างๆ อยากมีอำนาจวาสนา แต่ไม่รู้จักตัวเองเลย

ถ้ารู้จักตัวเองเห็นไหม นี่คุณค่าเกิดจากตรงนี้ไง ตรงนี้เกิดจากตัวของเราเอง ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะ เรื่องของเรา เป็นความสุข ความทุกข์ในหัวใจของเรา ย้อนกลับมาดูที่ใจของเรา ถ้าดูที่ใจของเรา เราปรารถนาเอาตัวของเราให้พ้นจากกิเลสให้ได้ พ้นจากกิเลสเพราะกิเลสมียอำนาจ

เราเกิดมานะ ถ้าเราไม่มีวิชา เราจะไม่ได้เกิดหรือก สิ่งที่ไม่ได้เกิดเห็นไหม แล้วถ้าไม่ได้เกิด จิตไปไหนละ จิตนี้มีอยู่มหาศาลนะ จิตนี้รอเกิดรอตาย มนุษย์สมบัตินี้เป็นคุณค่ามหาศาลมาก “มนุษย์สมบัติ” เพราะถ้าเราไม่เกิดเป็นมนุษย์

จิตนี้ไม่คงที่ มันเวียนไปตามอำนาจของมัน ถ้ามันไม่เห็นนะ มีบุญกุศลก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มันก็เป็นสมมุติอย่างละเอียด แต่ถ้าเราเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์สมบัติเพราะอะไร เพราะเรามีปัญญา ถ้ามีปัญญา มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เราค้นคว้านะ

แต่ถ้าเราเกิดในอบายภูมิละ สิ่งที่เกิดในอบายภูมิ เกิดนรก เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นสิ่งต่างๆ อันนั้นเพราะอำนาจวาสนา เวลาพระโพธิสัตว์เกิดเป็นกวางเห็นไหม เกิดเป็นนกแขกเต้า เกิดเป็นต่างๆ พระโพธิสัตว์ก็เกิด เพราะเกิดในวัฏฏะนี้ รื้อสัตว์ชนสัตว์ เป็นหัวหน้าของสัตว์ สิ่งที่เราเกิดไปในอบายภูมิ เราก็ไม่มีโอกาส

จิตพาเกิดพาตายระดับนี้ แล้วเวลาเกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดเป็นมนุษย์เพราะเรามีอำนาจวาสนา มีอำนาจวาสนา พอเกิดมาแล้ว เราจะสนใจกับตัวเราเองไหม ถ้าเราสนใจกับตัวเราเอง เวลา มันสุข มันทุกข์ ไม่ต้องถามใครเลย ความทุกข์นี่นะ เวลาเราหันหน้าเข้าหากัน ปรับทุกข์กัน ปรับทุกข์ได้มหาศาลเลย

เราเกิดมาเห็นไหม ทางโลกเขามีครอบครัวกัน เวลา มีลูก มีเต้า มีหลาน มีเหลนเห็นไหม เราสงสารมาก เราต้องการให้ทุกคนเลี้ยงชีวิตได้ ให้ทุกคนมีที่ยืนในสังคมเพราะมันเป็นอำนาจ

วาสนา มันเป็นสิ่งที่เกิดมาโดยสายบุญสายกรรม ถ้ามีบุญมีกรรมต่อกันจะเกิดมาร่วมกัน จะมีสายบุญสายกรรม

ถ้าลูกเต้าของเราเป็นผู้ที่มีบุญญาธิการ เกิดมานี้เขาสร้างของเขามา เขามีบุญกุศลของเขา เขาจะยืนในสังคมได้ แต่ถ้าลูกเต้าของเรา เป็นภาระของเรา มันจะเป็นความทุกข์ใหม่ เรื่องของเราก็คือ เป็นความทุกข์ เรื่องของสังคม เรื่องของกระแสของกรรมก็เป็นความทุกข์

ถ้าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เนกขัมมบารมี เราจะไม่มีครอบครัว ถึงมีครอบครัว เราก็คแยกออกมาประพฤติปฏิบัติ เนกขัมมบารมีเห็นใหม่ ถือพรหมจรรย์

ถ้าถือพรหมจรรย์ เราก็คย้อนกลับมาดูเราสิ เรามีอำนาจวาสนาไหม ถ้ามีอำนาจวาสนา เราจะมีคามเข้มแข็ง เราจะไม่เป็นคนมั่งง่าย เป็นคนจับจด ถ้าเราเป็นคนมั่งง่าย เป็นคนจับจด เราจะมีหลักของใจ ถ้าเรามีหลักของใจ เราทำอะไรเรามีคามเข้มแข็ง ถ้ามีกำลังมีอำนาจวาสนา มันจะย้อนกลับมาดูเราได้ ถ้าเราได้ จะทำอะไรมันก็ประสบความสำเร็จถ้าเราตั้งสัจจะ

ถ้าเราไม่ตั้งสัจจะนะ ก็เลสในหัวใจ ความคุ้นเคยกับกิเลสสำคัญมากนะ ถ้าความคุ้นเคยกับกิเลส กิเลสอยู่ในหัวใจของเรา มันสะสม เราจะนอนจมอยู่ในมูตรในคูถ ในคูถนะ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เราหลงตัวเราเองนะ เราหลงว่า เราออกประพฤติปฏิบัติ

คูสิ สังคมเขา เขาเป็นชาวพุทธ เขาไม่สนใจในเรื่องศาสนา เขาดำรงชีวิตไปวันหนึ่งๆ เราเป็นผู้ที่มีบุญญาธิการ สนใจในศาสนา ออกประพฤติปฏิบัติ นี่เวลามันคิดอย่างนี้ มันคิดของมันแล้วปฏิบัติ ปฏิบัติเพื่ออะไรละ ปฏิบัติทำความเป็นจริงของเราจริงไหม ถ้าปฏิบัติทำความจริงนะ เราจะตรวจสอบของเราตลอดเวลา

ถ้าเรามีตรวจสอบเราตลอดเวลา เราจะตั้งสัจจะ ตั้งสัจจะกับตัวเองว่า วันนี้เราจะภาวนาก็ชั่วโมง วันนี้เราจะนั่งสมาธิขนาดไหน เริ่มต้นขึ้นมา ๕ นาที ๑๐ นาที นี่ก็เป็นเรื่องที่แสนยากนะ เป็นเรื่องที่แสนยากเพราะมันเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม เราจะจับต้องตรงไหน

ว่าเวลาคนเกิดมามีหัวใจ มีจิตปฏิสนธิเกิดขึ้นมาถึงเป็นเราๆ แล้วเราก็คไม่เคยเห็นเราเลย แล้วเราจะควบคุมเราอย่างไร

ภาชนะที่จะใส่ธรรมคือหัวใจใจ หัวใจสัมผัสกับธรรมนะ โลกเขาต้องการสิ่งใด เขาต้องหาวัสดุของเขาเพื่อจะเก็บหอมรอมริบของเขา เราจะประพาศปฏิบัตินี้มันเรื่องของใจใจ เรื่องของใจคือความสุข ความทุกข์ของใจ ใจนี้มันเราร้อนมาก มันมีความทุกข์มันก็เราร้อนมาก ถึงเวลาเราจะหามาปรนเปรอมาขนาดไหน เรื่องของโลกนะ ปรนเปรอแต่ภายนอกใจ มันก็เราร้อนประสามันทั้งนั้นแหละ

แต่ถ้ามันเริ่มมีสติของมัน มันเริ่มค้นคว้าหาตัวมันเอง เห็นไหม มีความปกติของใจ หน้าที่การงานก็เป็นหน้าที่การงาน เวลาออกประพาศปฏิบัติเห็นไหม พระจะต้องออกบิณฑบาตเพื่ออะไร? เพื่อเลี้ยงร่างกายใจ เลี้ยงหัวใจ เลี้ยงร่างกายให้มีชีวิตอยู่ เพื่อจะใช้ชีวิตนี้เข้ามาหาเรา ถ้าเราไม่เลี้ยงร่างกายของเรา การอดอาหาร การขาดปัจจัยนี้ ชีวิตนี้ก็ต้องขาดสิ้นไป ขาดสิ้นไปแล้วหัวใจมันจะเป็นพยานกับผู้ที่ยายนะ ผู้ที่ตายขณะที่ลมหายใจขาด จิตนี้มันจะเกิดตายตามอำนาจของมัน

ในเมื่อเกิดตายตามอำนาจของมัน มันเกิดในสถานะใหม่ ในสถานะที่มันมีบุญกุศลหรือบาป ทำใจนี้ไปเกิดในสถานะนั้นๆ สถานะนั้นๆ มันก็เป็นอีกภพชาติหนึ่ง ถ้าอีกภพชาติหนึ่ง ศรัทธาความเชื่อในการค้นคว้า ในการประพาศปฏิบัติมันจะเป็นอย่างนี้ใหม่ แต่ถ้าในปัจจุบันเรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เรากำลังค้นคว้าเรา เหมือนนักกีฬาที่เขาเล่นกีฬา เวลาของเขาในขณะที่มีการแข่งขันนั้น เขาต้องทำ ต้องพยายามต่อสู้ พยายามแข่งขันให้ได้ชัยชนะ หรือแพ้ในกีฬานั้น

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพาศปฏิบัติของเรา ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อของเรา เราต้องเริ่มต้นจากตรงนี้ เริ่มต้นจากที่เราตั้งสัจจะของเรา แล้วเราจะค้นคว้าของเรา เราจะไม่นอนจมกับความโลภ ความโกรธ ความหลงนะ ถ้าเรานอนจมกับความโลภ ความโกรธ ความหลง นี้นอนกับมูตรกับคูณใจ นอนกับมูตรกับคูณจากภายใน เวลาถือศีล ถ้าเราไม่ประพาศปฏิบัติ เราไม่ทำอะไร ผิดศีล เราจะไม่ผิดนะ

แต่ถ้าหัวใจเราจะค้นคว้ามันอย่างไรละ เราจะจับต้องมันอย่างไร ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันจะเป็นเอกัคคตารมณ์นะ จิตนี้ตั้งมั่นถ้าจิตนี้สงบเข้ามา ถ้าจิตนี้มันไม่สงบเข้ามา มันฟุ้งซ่าน มันรับรู้สิ่งต่างๆ ของมันออกไป นี่จิตไม่คงที่มันจะเห็นสภาวะแบบนี้เลย มันจะเอาแต่ความทุกข์ ความเศร้า ความเศร้าหมองมาทับถมใจของมัน แล้วมันจะนั่งคอดกนะ นั่งคอดกว่าเราไม่มีอำนาจ เราไม่มีวาสนา เห็นไหมเวลากิเลสมันดึงให้ต่ำ ดึงอย่างนี้ละ

แต่ถ้าเวลาธรรมมันจะดึงให้สูงขึ้นมาละ ธรรม เรามีธรรมในหัวใจ เรามีความองอาจกล้าหาญในชีวิตของเรา ในชีวิตนี้มันพาเกิดพาดายในสภาวะแบบนี้ โลกเขาใช้ดำรงชีวิตกัน ความสุขของเขามีเท่านั้น มีเท่านั้น โลกเขามีสัมผัสกันขนาดไหน มันก็มีเท่านั้น สิ่งในโลกเขาไปสัมผัสกัน เพียงแต่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีโอกาส มีโอกาสนะ เรามีโอกาส

เกิดมาเป็นสาธารณะ การครองเรือนนี้เป็นเรื่องของสาธารณะ เราสละในการครองเรือนนั้น เราสละในเรื่องสมบัติสาธารณะ เพราะทุกคนมีสิทธิ สิทธิดำรงชีวิต เหมือนการครองเรือนเหมือนกัน เราปล่อยวางสิ่งนี้ เรามีสติ เรามีความเข้าใจในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ความสุขในทางโลกนะ เหมือนกับเราวิดทะเลทั้งทะเลเลยเพื่อหาปลาตัวเล็กๆ ตัวเดียวเห็นไหม นี่เราอยู่ในทางโลก มันจะเป็นสภาวะของโลก มันต้องปากกัดตีนถีบจากสภาวะแบบนั้น ตั้งดำรงชีวิตนี้ได้ ดำรงชีวิตว่าเกิดมาแล้วก็ต้องตาย เกิดมาตายเปล่าละ

แต่ถ้าเราสละสมบัติที่เป็นสาธารณะ เราถือพรหมจรรย์ เราออกบวช เราออกเป็นนักรบ ออกเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เราจะค้นคว้าหาความสุขนะ หาความสุขเกิดจากภายใน ถ้าความสุขเกิดจากภายในนะ เกิดมีความศรัทธาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ต้องไปปากกัดตีนถีบกับเรื่องภาระของโลก

เรื่องภาระของโลก โลกนี้ไม่เคยเต็ม โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ จะมีอำนาจวาสนาขนาดไหน กิเลสมันไม่เคยเต็มหรอก ค้นหาความล้นฟุ้งของกิเลสนี้มันจะมีมหาศาลเลย เราจะมีมากขนาดไหน เราจะแสวงหาขนาดไหน มันไม่เคยพอ มันพอไม่เป็น ขณะที่เราส่งเสริม เราส่งเสริมกิเลส เราส่งเสริมความต้องการ เรื่องความอึดเต็มของกิเลสไม่มี

แต่ถ้าเราเริ่มชักฟืนออกจากไฟเห็นไหม เราเริ่มศรัทธาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วค้นหาใจ ค้นหาจิตที่มันคงที่ไฉ จิตที่มันคงที่อยู่ที่ไหน? อยู่ที่เกิดและการตายที่ไม่คงที่ที่เวียนตายเวียนเกิดอยู่ แต่เพราะอำนาจวาสนานะ มันถึงได้เกิดมาพบพุทธศาสนา พุทธศาสนามีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะเราอยู่นะ ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะเราอยู่เห็นไหม ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์เราต้องค้นคว้าของเราเอง

เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อ่านพระไตรปิฎกนะ อ่านอรรถกถา อ่านสิ่งต่างๆ อ่านแล้วมันก็ตีความ ตีความคิดเห็นใหม่ ในความคิดของเรามันจะดึงออกไป

สิ่งที่ดึงดูดคือความเกิดจากรู้สึก ความรู้สึกภายใน มันจะไม่ใช้โลภภัยปัญญา แล้วมันจะใคร่ครวญไปอย่างนั้น ถ้าใคร่ครวญอย่างนั้นในการประพฤติปฏิบัติ มันไม่สมควรแก่ธรรมะ มันเป็นการ... เวลาเราประพฤติปฏิบัติมันไม่สมควรแก่ธรรม

จิตมันสงบได้ จิตมันปล่อยวางได้นะ ถ้าจิตมันสงบ มันปล่อยวางต่างๆ เราจะคิดว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน สิ่งนี้เป็นความสุข แล้วมันก็เสื่อมไป สิ่งที่ยังเกิดเห็นใหม่ อาการของใจ เงามเห็นใหม่ เวลาเกิดเรายืนอยู่กลางแดด มันจะมีเงาของมัน แต่ถ้าเราเข้าที่ร่มล่ะ เงามก็ไม่มีเห็นใหม่ สิ่งที่เกิดเป็นอาการของใจ สิ่งที่เป็นอาการของใจ สภาวะแบบนี้เกิดเห็นใหม่ นี่ไม่คงที่หรอก สิ่งที่ไม่คงที่เพราะเราปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรมใจ

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะเรานะ สิ่งที่เราทำสิ่งที่สงบเข้ามา อาการของใจ คนไม่เคยได้สมบัติใจ พอได้สิ่งสมบัติต่างๆ มันก็เพลิน มันก็พอใจในอาการนั้น มันมีความเพลิน มีความพอใจนั้น เพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยากของเรา มันยึดมั่นถือมั่นในความเห็นของมัน ขณะที่ที่เราประพฤติปฏิบัติ เราเข้าใจว่า สิ่งนี้เป็นธรรมๆ นะ กิเลสมันพาให้เป็นธรรม กิเลสพาทำนะ

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาจิตมันย้อนไปเป็นความเห็นเป็นนิมิตต่างๆ เห็นใหม่ ยังเข้าใจนะ เป็นไปได้ขนาดที่ว่า ระลึกอดีตชาติได้ว่า เป็นพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล เป็นพระสาวก เป็นพระโมคคัลลานะมาเกิดใหม่ นี่คิดได้ขนาดนั้นนะ สิ่งที่เกิดได้ขนาดนั้น มันจะเป็นไปได้อย่างไร

ในเมื่อจิตกตที่คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าและอัครสาวกต่างๆ ที่ประพฤติปฏิบัติมาจนจิตกตที่นั้น พ้นจากกิเลสไปแล้ว มันเป็นวิมุตติสุข มันพ้นออกไป สิ่งที่จะย้อนกลับมา จะเกิดตายอีกไม่ได้เลย สิ่งที่จะเกิดจะตายคือมีอวิชชา มีค้นหาความทะยานอยาก สิ่งนี้ขับเคลื่อนไป แต่ถ้าว่า ในเรื่องธรรม อาสวักขณญาณทำลายอวิชชาเห็นใหม่ สิ่งที่เป็นเชื้อเป็นใจของใจไม่มี มันจะกลับมาเกิดมาได้อย่างไร นี่ความคงที่มีอย่างนั้น

แต่ของจิตของเรา เราศึกษาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อ่านพระไตรปิฎก ในเมื่ออ่านพระไตรปิฎก ความเห็นของใจมันรับ ขับข้อมูลอย่างนี้ เวลาจิตสงบลงไปอย่างนี้ มันจะเข้าใจว่า เราอดีตชาติเคยเป็นอัครสาวก เคยเป็นสิ่งที่พระอรหันต์กลับชาติมาเกิด

มันจะกลับชาติมาเกิดไปได้อย่างไร ในเมื่อมันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นอฐานะ สิ่งที่เป็นอฐานะ มันเป็นไปไม่ได้เลย แต่เพราะความเห็นของเราเห็นใหม่ นี่เวลาปฏิบัติไม่มีครูอาจารย์คอยชี้แนะ ถ้ามีครูอาจารย์คอยชี้แนะ สิ่งนี้มันเป็นไปไม่ได้

สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เพราะว่าจิตดวงหนึ่งก็เป็นจิตดวงหนึ่ง มันจะเกาะเกี่ยวกันไม่ได้ อดีตชาติเห็นใหม่ อดีตชาติเกิดจากใจดวงนี้ ถ้าใจดวงนี้ประพฤติปฏิบัติมา ย้อนกลับไปถึงอดีตชาติ เห็นสภาวะอดีตชาติ มันก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่มันคนละภพ คนละชาติไป สิ่งที่คุณคนละภพคนละชาตินั้นคือใจของเรา

แต่อัครสาวก พระอรหันต์ที่สิ้นไปแล้ว มันเป็นคนละดวงกัน มันจะกลับมาเป็นอย่างนี้อีกไม่ได้ ถ้ากลับมาไม่ได้เห็นใหม่ เราไปยึดเอา เราไปคู่เอา ถ้าเราคู่เอา มันคู่จากความเห็นของเรา มันไม่เป็นสัจจะความจริง ถ้าไม่เป็นสัจจะความจริง เรา ถ้าเราติดอย่างนั้น เราก็หลงออกไปนอกทาง

แต่ถ้าเราย้อนกลับมา ในปัจจุบันนี้มีความรู้สึกใหม่ ในปัจจุบันนี้ความรู้สึกอันนี้คือจิตของเรา ถ้าจิตของเรามีสภาวะแบบนี้ ถ้ามันย้อนสงบเข้ามา นี่มันตรวจสอบได้ไง ถ้ามันตรวจสอบได้ สิ่งที่เป็นภพเป็นชาติมันจะย้อนกลับไปในข้อมูลของใจ ถ้าเป็นข้อมูลของใจมันจะเห็นสภาวะแบบนั้น ถ้ามันเป็นสภาวะแบบนั้นมันคนละดวง มันเป็นไปได้อย่างไร ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ก็ว่านิमितมันหลุดได้ นี่ปฏิบัติอยู่ในได้พญามาร

เวลามารเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาหลอกละน่ะ นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกนะ ถ้าเราศึกษาไปของเราโดยไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะเห็นใหม่ ย้อนกลับมา ทำความสงบของใจให้ได้ สิ่งที่อยู่ไปรับรู้สิ่งต่างๆ นี่มันไม่เป็นอริยสัจ มันไม่เป็นภาวนามยปัญญา

เป็นอริยสัจต้องกลับมาค้นหาทุกข์ไข้ใหม่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ถ้าเป็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคเกิดที่ไหน? เกิดที่ในหัวใจของเรา ถ้าเกิดที่ใจของเรา ทุกข์เกิดจากไหน ทุกข์เกิดจากใจที่มันออกไปเกาะเกี่ยวกับร่างกาย ออกไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ

ถ้ามันสงบเข้ามา มันเป็นอิสระเข้ามาชั่วคราว อิสระชั่วคราว ถ้าอิสระชั่วคราวเราใช้สติของเราควบคุมใจดวงนี้ให้ได้ ถ้ามีใจควบคุมมา ในความชำนาญของเรา แม้แต่สมาธิที่เป็นอนิจจัง ถ้าเรามีสติควบคุมของเราบ่อยๆ เข้า เรามาชำนาญในวิธี เราจะสามารถตั้งมั่นได้

ถ้าจิตตั้งมั่นได้ คนนั้นมีวาสนา ถ้าจิตตั้งมั่นไม่ได้ สมาธิเกิดขึ้นมาชั่วคราว จิตสงบชั่วคราว แล้วก็เสื่อมไปๆ ความเสื่อมไปนี้เป็นธรรมดาเห็นไหม นี่จิตไม่คงที่อย่างนี้ แม้แต่มีธรรมในหัวใจชั่วคราวนะ เห็นสมาธิธรรม สิ่งที่เป็นธรรมที่จะยกให้สูงขึ้น เรามีปัญญา ใคร่ครวญในสติของเรา เราจะใคร่ครวญในคุณงามความดีของเรา เราสร้างคุณงามความดี เห็นไหม สละทาน เราเป็นคนดี เราเผื่อแผ่เขา สิ่งนี้มันก็เป็นบุญกุศล บุญกุศลนี้เป็นอามิส ถ้าเป็นอามิสขับเคลื่อนให้ใจนี้ไปเกิดในสมมุติที่ละเอียดขึ้นไป เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม สิ่งต่างๆ นี่เกิดละเอียดขึ้นไป แล้วเวียนไปในกาลเวลาของวัฏฏะที่เราเกิดในสภาวะแบบนั้น

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเข้ามา สิ่งนี้เป็นความเห็นจากภายใน ในเมื่อจิตมันตั้งมั่นเข้ามา สิ่งที่ตั้งมั่นนี้ควรแก่การงาน เราจะทำการแก่การงานอย่างไรละ ถ้าควรแก่การงานนะ มันจะย้อนออกไปวิปัสสนาได้ ถ้าย้อนออกไปวิปัสสนา เห็นไหม ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม นี่อริยสัจเกิดตรงนี้ไง

ถ้าอริยสัจเกิดตรงนี้นะ เราใคร่ครวญไปจนจิตมันเห็นตามความเป็นจริงนะ มันจะปล่อยวาง ถ้าปล่อยวางนะ ความเป็นไปของสิ่งที่เป็นภาระรุงรัง ถ้ามีกิเลสตัดหาความทะยานอยากนี้ มันเป็นเรื่องที่มีเชื้อไข มันจะหลุดกระชากให้ใจของเราเป็นอิสระไม่ได้ ขณะที่มันปล่อยวางสิ่งที่เป็นเชื้อไข สิ่งที่เป็นสังโยชน์ที่มันเกาะเกี่ยวกับใจ มันปล่อยวางชั่วคราว

สิ่งที่ปล่อยวาง ตัถกุปทาน ความปล่อยวางชั่วคราว ถ้าเราเข้าใจสิ่งนี้เป็นธรรมนะ นี่สิ่งนี้เสื่อมได้ สิ่งนี้เห็นไหมเสื่อมได้ จิตไม่คงที่ ถ้าไม่คงที่มันจะเสื่อมสภาวะแบบนั้น ขณะที่มันมีอาการที่มันปล่อยวาง เราเข้าใจของเราเอง ถ้าเราเข้าใจ เราโคณพญามารหลอกเรา ถ้าหลอกเรามันจะเสื่อมได้ ถ้ามันหลอกเราเห็นไหม เพราะมันไม่ถึงจุดเป้าหมายของมัน

ถ้าถึงจุดเป้าหมายของเราละ ครูบาอาจารย์สำคัญตรงนี้มาก สำคัญที่ว่าสิ่งที่มันพิจารณาไปมันปล่อยวางขนาดไหน ตัถกุปทานมันชั่วคราวๆ ใจ ถ้าเราซ้าแล้วซ้าเล่าๆ ถึงที่สุดนะ ถ้าเรา

วิปัสสนากาย เวทนา จิต ธรรม ถึงที่สุดวิปัสสนาไป ถึงที่สุดมันจะปล่อย ขาดจากตามความเป็นจริงนะ

ถ้าขาดจากความเป็นจริง เป็นสมุจเฉตปหานนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ สักกายทิฐิความเห็นผิดมันจะไม่มี สิ่งที่สักกายทิฐิความเห็นผิดไม่มี นี่จิตที่มันคงที่ มันคงที่จากส่วนหนึ่ง ถ้าคงที่จากส่วนหนึ่ง เพราะมันเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ ถ้าเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ มันจะเห็นสิ่งที่มันคงที่เห็นใหม่ เราซื้อบ้าน เราผ่อนส่งบ้าน ถ้าบ้านเรา เราผ่อนส่งขนาดไหน เราจะได้ส่วนแบ่งขนาดนั้น

สิ่งที่เราได้ส่วนแบ่ง คือจิตมันคงที่ ถ้าเป็นพระโสดาบัน จะเกิดอีก ๗ ชาติ สิ่งที่จะเกิดอีก ๗ ชาติ สิ่งที่น่าตายพาดเกิดเพราะมันยังมีการเกิดและการตาย สิ่งที่เกิดและการตาย เพราะมันไม่คงที่ เพราะมันยังต้องเกิดอีกไง สิ่งที่จะเสื่อมสภาวะแบบนี้คือจะถอยร่นออกไปเห็นใหม่ ไปอธิบายภูมิเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้เพราะมีสติ มีสติมีสัมปชัญญะพอสมควร สิ่งที่มีสติสัมปชัญญะ มันจะไม่ทำสิ่งที่มันเป็นโทษ เป็นภัยกับตัวเอง

ถ้าสติพร้อมเห็นใหม่ สติลัพพตปรามาสไม่ลุ่มคล้ำในศีล ไม่ลั้งเลงสงสัยในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนที่ประพฤติปฏิบัติโดยมารที่มีกวางสวะในหัวใจ ประพฤติปฏิบัติมันมีความลุ่มคล้ำใจ เวลามันปล่อยวางเข้ามาโดยที่ไม่ขาด มันปล่อยวางเฉยๆ มันเสื่อมสภาวะได้ เราก็เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นความจริงใจ มันถึงไม่คงที่เพราะมันมีค้นหาความทะยานอยากขับเคลื่อน

แต่ถ้ามันถึงที่เวลามันขาดไปตามความเป็นจริง นี่มันไม่ลุ่มคล้ำ มันจะรู้ตามความเป็นจริงของมัน ถ้ารู้ตามความเป็นจริงของมัน สิ่งที่ยังเปลี่ยนแปลงแปรสภาวะได้คือสิ่งที่สูงขึ้น สิ่งที่สูงขึ้นเห็นใหม่ ก็เลศค้นหาความทะยานอยากอย่างละเอียดมันอยู่ในหัวใจ สิ่งที่สูงขึ้นมันยังแปรสภาพได้ ถ้าจะเป็นคงที่จริงๆ มันจะต้องแปรสภาพ ยกขึ้นไปวิปัสสนาซ้ำไปๆ จนถึงที่สุดนะ ถ้าถึงที่สุดความเสื่อมของใจ ถ้าจิตมีอำนาจาสนาเห็นตามความเป็นจริงอย่างนี้ ถ้าเป็นโสดาบันมันจะเป็นความจริงของมันนะ มันจะมีความจริง มันจะมีคุณธรรมประจำใจ

สิ่งที่คุณธรรมประจำใจเพราะคนเราเห็นธรรมเห็นใหม่ คนเราเห็นธรรมจะเชื่อธรรม จะเชื่อครูบาอาจารย์ จะเชื่อหลักสัจจะความจริง มันจะเป็นกิเลศค้นหาความทะยานอยากไปไม่ได้ มันจะ...สิ่งที่จะลุ่มคล้ำในศีลเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่จะลุ่มคล้ำ มันจะเห็นความเป็นจริง เห็นความเป็น

จริงว่าสิ่งนี้มันไม่เสื่อมสภาวะจากที่ว่ามันเป็นกิเลส มันเป็นสิ่งที่ว่าหาโทษใส่ตัว ถ้ามันยังทำเป็นกิเลส เป็นโทษใส่ตัว มันไม่มีความจริงในหัวใจเลย มันถึงบอกสิ่งนี้เสื่อมได้ใจ สิ่งที่สามารถเสื่อมได้คือมันไม่เป็นธรรม

สิ่งที่เป็นธรรมเป็นอฐานะ อรูปปธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะเห็นตามความเป็นจริง เห็นไหม “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” นี่เป็นอรูปปธรรม สิ่งที่เป็นอรูปปธรรมจะเป็นอฐานะ อฐานะที่มันจะไม่เสื่อมสภาพ ถ้าจิตคงที่มันคงที่สภาวะแบบนี้ใจ มันเสื่อมไม่ได้

สิ่งที่เสื่อมได้แสดงว่า ตัวเองไม่เห็นตามความเป็นจริง ถ้าตัวเองไม่เห็นตามความเป็นจริง มันเสื่อมสภาวะแบบนั้น มันอยู่ในขั้นของโลกียปัญญา ถ้าโลกียปัญญามันจะเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม แล้วแต่อำนาจวาสนา สิ่งที่ทำอำนาจวาสนา ถ้าเป็นบุญกุศลพาขึ้นจะยกให้สูงขึ้น ถ้าเป็นบาปอกุศลจะทำให้จิตนี้ต่ำลง ต่ำลงเห็นไหม ต่ำลงจนวิปัสสนาไม่ได้ วิปัสสนาไม่ได้นะ

พระเทวทัต ขณะที่ว่าประพฤติปฏิบัติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขนาดว่าหาเหตุเห็นเดินฟ้าได้นะ แปลงตัวก็ได้ สิ่งต่างๆ แต่มันไม่เข้าอริยสัจใจ เวลาปรารธนา เวลาจะปกครองสงฆ์ อยากจะปกครองสงฆ์มาก ไปขอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ให้ไม่ให้ฉันเนื้อสัตว์จะต้องให้อยู่โคนไม้ประจำ”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสิ่งนี้มันเป็นเรื่องของจิต มันเป็นเรื่องของนิสัย ถ้าจิตนิสัยคนทำเข้มแข็งกว่านั้นก็ได้อีก คนทำไม่ถึงระดับนั้นก็ได้อีก

เพราะอำนาจวาสนา จิปปากัญญาเวลาวิปัสสนาไป พาหิยะพึงธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคนเดียวเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา แต่เวลาพระโสณะเวลาออกประพฤติปฏิบัติ เดินจงกรมจนฝ่าเท้าแตกนะ เดินจงกรมจนเลือดในทางจงกรมแดงฉานไปหมดเลย เห็นไหมอยู่ที่นิสัยของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ แต่ขณะที่ถึงที่สุดก็ถึงเป็นพระอรหันต์ด้วยกันทั้งหมด เป็นพระอรหันต์ นี่จิตคงที่ตลอดไป ถ้าจิตคงที่สิ่งนี้มันจะไม่แปรสภาพอีกเลย

แต่ขณะที่ประพฤติปฏิบัติไป พระโศคาบันก็มีความเป็นไปของจิตแล้วจะไม่ทำ...ไม่
สัลลพตปรามาส จะไม่ลุ่มคล้ำในสิ่งใด จะไม่ทำสิ่งที่ เป็นโทษกับหัวใจ แต่ถ้ายังทำสิ่งที่ เป็นโทษ
กับหัวใจ สิ่งนี้จะไม่เข้าหลักสังขารมเลย หลักสังขารมเพราะสติพร้อมนะ

เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นโลกียปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นมาจากใจ ปัญญาเกิดขึ้นมาอย่างนี้
คือปัญญาเกิดจากกิเลสตัดหาความทะยานอยากพาใช้ กิเลสตัดหาความทะยานอยากพาใช้ขนาด
ไหน เวลาประพฤติปฏิบัติไป มันอยากใหญ่ อยากมีอำนาจวาสนา อยากจะปกครองเขาไป แบบ
พระเทวทัตเห็นไหม อยากปกครองสงฆ์ ทั้งๆ ที่ไม่มีคุณสมบัติจะปกครองนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดกับพระเทวทัต แม้แต่พระสารีบุตรเป็นพระอรหันต์
นะ จิตคงที่ แม้แต่พระโมคคัลลานะ อัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาจิตคงที่ทั้งหมด แต่องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ให้ปกครองสงฆ์เลย แล้วพระเทวทัตเป็นโลกียปัญญา สิ่งที่มี
โลกียปัญญามันมีกิเลส มันมีความลำเอียง มีความมักใหญ่ใฝ่สูง สิ่งที่มีมักใหญ่ใฝ่สูง มันจะเป็น
ธรรมไป มันจะปกครองสงฆ์ มันจะปกครองผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันจะไปรู้เรื่องจริตนิสัยของผู้ที่
ประพฤติปฏิบัติได้อย่างไร

แม้แต่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะนี้เป็นพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ยังไม่ให้ปกครอง ให้ธรรมและวินัยปกครองเห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตั้งผู้ใด
เป็นผู้ปกครองสงฆ์ ให้สงฆ์ปกครองกันเอง ปกครองกันเองเพราะอะไร

เพราะมันอยู่ที่ ๑. จริตนิสัย กาลเวลา อนาคตไปข้างหน้า สิ่งในอนาคตไปข้างหน้า เพราะ
อนาคตเห็นไหม ศาสนานี้ยืนอยู่ ๕,๐๐๐ ปี แต่มนุษย์คนหนึ่งอย่างมาร้อย ร้อยเศษๆ เห็นไหม
ร้อยเศษๆ มันก็เป็นชั่วคราวๆ

แล้วเราเกิดขึ้นมา เราเกิดมาพบครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราเป็นผู้มีธรรมใน
หัวใจ เป็นผู้ที่ว่าจิตคงที่ จิตคงที่เพราะหลวงปู่มั่นเป็นผู้ค้นคว้าสิ่งนี้มาก่อน จิตไม่คงที่เวลาหลวงปู่
มั่นปรารธนาเป็นพุทธภูมิเห็นไหม จิตไม่คงที่สะสมบุญญาธิการมามหาศาลเลย องค์หลวงปู่เสาร์ก็
สะสมบุญญาธิการมา สะสมบุญญาธิการสิ่งนี้เพื่อปรารธนาเป็นพระพุทธรูปไปข้างหน้า

แต่ในเมื่อเปลี่ยนแปลงไป ในเมื่อเห็นว่าสิ่งที่ว่าเกิดตายๆ คุณงามความดีสร้างสมมา การเกิดและการตายภพชาติหนึ่ง เวลาตายก็ต้องพลัดพรากนะ มันก็อาลัยอาวรณ์ ทั้งๆ ที่เป็นผู้ที่มีสติปัญญานะ เวลาเกิดตายนี้เป็นธรรมชาติของชีวิต แต่ขณะเกิดตายมันก็ต้องแสวงหาไป มันเหมือนกับเรารับภาระไป แต่ถ้าในปัจจุบันนี้มีอำนาจวาสนา แล้วถ้าเราค้นคว้าของเราได้มันจะพ้นจากกิเลสเห็นไหม สิ่งนี้มันกลับได้ไง สิ่งที่กลับได้ คุณงามความดีเปลี่ยนแปลงได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกไว้ว่า ให้ธรรมและวินัยวางไว้เป็นกลาง แล้วแต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนา แล้วจะหาทางออก สิ่งที่เขาหาทางออกนะ นี่เหมือนกันเราเกิดถึงกลางพุทธศาสนา เราเกิดถึงกลางของครูบาอาจารย์ ผู้ที่มีจิตใจคงที่ ถ้าผู้ที่มีจิตใจคงที่มันจะเห็นกิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด พระโศดบันยังเกิดอีก ๗ ชาติ การเกิดและการตายนี้เกิดแบบพระอริยเจ้าคือเกิดไม่ตกอบายภูมิ เกิดในสิ่งที่สูงขึ้น มีอำนาจวาสนา แต่ถ้าจิตมันพลกิเลสขึ้นไปจาก ๗ ชาติ เหลือ ๓ ชาติ เหลือในชาติในปัจจุบัน

ถ้าในชาติปัจจุบัน พระอนันท์เวลาปฏิบัติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุบัติจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน ยังเป็นพระโศดบัน ยังมีความอาลัยอาวรณ์ ยังมีความทุกข์ในหัวใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานแล้ว ทั้งๆ ที่เราก็มีกิเลสอยู่ เรายังต้องการผู้ชี้นำ

ขณะที่กิเลสค้นหาความทะยานอยาก เวลาเรารำพึงรำพัน รำพันอย่างนั้นไง แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ปรินิพพาน พระอนันท์ก็ยังเป็นผู้อุบัติจากตลอดไป สิ่งที่เกิดขึ้นเพราะเป็นหน้าที่การงานไง แต่ขณะที่จะพลัดพรากจากกัน พระโศดบันยังอาลัยอาวรณ์ ยังเสียใจนะ เสียใจว่าเราต้องการประพฤตปฏิบัติ อยากหาครูหาอาจารย์

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระอนันท์ เวลาจะหาไปเทศน์ว่าการกับพระภิกษุณี พระโศดบัน ปัญญาของพระโศดบันก็เข้าใจสัทธิกัฏฐิ ความเห็นผิดในกาย ความลุ่มคล้ำในศีล สิ่งนี้เข้าใจสภาวะแบบนั้น แล้วความเป็นไปของอุปาทานในกายละ ความเป็นไปของกามราคะละ

สิ่งที่กามราคะที่จิตมันซ่อนอยู่ในหัวใจ แล้วเวลาแสดงตัวออกมา กามราคะออกมาจากใจ
สิ่งที่กามราคะนะ กามราคะเกิดที่ไหน? เกิดจากข้อมูล ปฏิฆะ ปฏิฆะกามราคะคือข้อมูล นี่อาการ
ของใจคือเงา ชั้น ๕ ใจ ชั้น ๕ สัญญา ความจำได้ หมายถึง

ในจิตตนิสสัยของสัตว์โลก ถ้าสัตว์โลกสิ่งใดมันเข้ากับจิตของตัว มันเข้ากับความปลอดภัย
ของตัว สิ่งนั้นจะกระตุ้นให้เกิดค้นหาความทะยานอยาก สิ่งใดถ้ามันไม่เข้ากับจิตตนิสสัยของตัว
ของตัวเข้าไปสภาวะแบบนั้นแล้วไม่ต้องการเห็นไหม สิ่งนั้นให้ปรนเปรอขนาดไหน กิเลสมันก็
ไม่ฟูขึ้นมา

ในเมื่อสัญญาเป็นปฏิฆะ สิ่งที่เป็นสัญญาปฏิฆะ กามราคะจะเกิดสภาวะแบบนั้น แล้วถ้าเรา
วิปัสสนาเห็นสภาวะแบบนั้น เราจะเห็นสภาวะแบบนั้น พระอนันท์ถึงได้รำพึงรำพัน ขนาดพระ
อนันท์ พระโศดบันยังรำพึงรำพันขนาดนี้

จิตกว่าจะคงที่ได้ มันต้องปลดเปลื้อง มันต้องทำลายสิ่งที่ป็นอาการของใจคือชั้น ๕ ใจ
รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สิ่งที่ตั้งขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง อันละเอียดในหัวใจ
มันจะปรุงแต่งให้จิตนี้มีความยึดมั่นถือมั่นในสภาวะของมัน แล้วยึดมั่นถือมั่นเห็นไหม ความโลก
ความโกรธ ความหลงอยู่ที่ใจ

สิ่งที่ความโลก ความโกรธ ความหลงอยู่ที่ใจ จิต...ความเป็นไปของพระอนาคา สิ่งทีพระ
อนาคา คิดในลาภสักการะ คิดในสักการะนะ คิดในการยอมรับของสังคม คิดในการยอมรับของผู้
ที่เป็นลูกศิษย์ลูกหา ลูกศิษย์ลูกหาต้องการสถานะ ต้องการสภาวะแบบนั้น แล้วถ้ามันจะ
ย้อนกลับไปเห็นสภาวะแบบนี้ใจ มันไม่เห็น เพราะอะไร เพราะมันเป็นอวิชชา มันเป็นค้นหา
ความทะยานอยาก สิ่งนี้เป็นคุณประโยชน์กับเรา สิ่งนี้เป็นคุณงามความดีของเรา สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่า
เราทำแล้ว เราจะเป็นคุณงามความดี มันเข้าใจว่าอย่างนั้นนะ

เวลากิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ อยู่ในหัวใจของเราจะดีคำออกมาเป็นแงบวก
เป็นแงบวกของมารใจ แงบวกของมารว่าสิ่งนี้เป็นคุณสมบัติ สิ่งนี้เป็นคุณงามความดี

แต่ถ้าเป็นเรื่องของธรรม สิ่งที่เป็นเรื่องของธรรม นี่ก็คืออาการที่มันฟู นี่ทำให้อาการของใจ
ที่มันแสดงตัวของมันออกมาขึ้นมา แล้วมันเป็นปฏิฆะเป็นกามราคะ สิ่งที่เป็นปฏิฆะเป็นกามราคะ

มันจะให้จิตนี้เกิดตายในอำนาจใจ เกิดตายนะ เพราะว่าพระโศดบันยังเกิดอีก ๗ ชาติเห็นไหม แต่พระอนาคา ถ้าทำลายสิ่งนี้ออกไปก็จะต้องเกิดอีก เกิดบนพรหมใจ

สิ่งที่เกิดบนพรหมเพราะจิตนี้มันพัฒนาขึ้นได้ สิ่งที่เจริญงอกงามขึ้นไปในเรื่องของใจ ในเมื่อใจยังไม่คงที่ ใจไม่คงที่อาศัยอริยสัจ อาศัยภาวนามยปัญญาเป็นเครื่องดำเนินให้ใจดวงนี้พัฒนาขึ้นไป ถ้าใจมีเครื่องดำเนินขึ้นไป มันจะพัฒนาใจของมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้าพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เกิดจากไหน? เกิดจากอำนาจของใจ เกิดจากภาวนามยปัญญา เกิดจากปัญญาของใจ ไม่ใช่ปัญญาของสมอง ไม่ใช่ปัญญาของโลกียะ

ถ้าเป็นปัญญาของโลกียะนี่สิ่งนี้เป็นสัญญา ถ้าเป็นสัญญาทำให้ใจดวงนั้นทำให้ใจดวงนี้เวียนตายเวียนเกิดเห็นไหม เวียนตายเวียนเกิด แม้แต่พระโศดบันก็เวียนตายเวียนเกิด จนพระอานนท์ต้องรำพึงรำพัน จนสุดท้ายแล้วพระอานนท์ย้อนกลับมา ย้อนกลับมาว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระอานนท์จะเป็นพระอรหันต์ไหม พระอานนท์จะสิ้นจากกิเลสเห็นไหม ไคร่ครวญ พยายามประพฤติปฏิบัติ เพราะว่าพระกัสสปะจะประชุมสงฆ์ จะทำสังคายนาไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าจะเป็นพระอรหันต์ พยายามค้นคว้า พยายามคิดของเราละ พยายามใช้สติ

ถ้าเป็นโลกียปัญญา ค้นคว้าขนาดไหน ใช้สติขนาดไหน จนขนาดว่ามันเป็นเรื่องของปัญญาพาออก ส่งออกขนาดไหน ถึงปล่อย จะพักก่อน เพราะใช้ปัญญามากแล้ว ขณะที่ปล่อย ปล่อยอันนั้น ปล่อยความยึดมั่นถือมั่นของใจ ถ้าปล่อยความยึดมั่นถือมั่นของใจ เวลาเกิด ธรรมมันเกิด เกิดในสถานะตามความเป็นจริง เป็นมัชฌิมาปฏิปทา

พระอานนท์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาระหว่างที่ปล่อยหมด ไม่ใช่กิริยานั่ง ไม่ใช่กิริยานอน ไม่ใช่กิริยาอื่น การที่จะเอนกายลงเห็นไหม สิ่งที่จะเอนกายลงมันปล่อย ปล่อยความยึดมั่นถือมั่นของใจ ถ้ามีความยึดมั่นถือมั่นของใจสิ่งนี้มันจะเป็นเรื่องของกิเลส ตัณหาความทะยานอยากพาปัญญานี้ออกไป

ถ้าปัญญานี้ออกไป สิ่งที่เป็นปัญญา ปัญญาที่ความเข้าใจของกิเลส เพราะถ้ากิเลสมันมีในหัวใจ มันก็ว่าสิ่งนี้เป็นปัญญา สิ่งนี้เป็นความถูกต้องของใจ ถ้าเป็นความถูกต้องของใจ ความถูกต้องของกิเลสต่างหากละ ไม่ใช่ความถูกต้องของธรรม ถ้าเป็นความถูกต้องของธรรม สิ่งที่เรา

วิปัสสนาไปมันจะเป็นสัจจะความจริงของธรรมนั้น ถ้าของธรรมนั้น เราต้องพยายามหมั่นฝึกหมั่นฝนไป

เทคนิคของใจ ในเมื่อจิตของเรา เราสร้างมา อำนาจวาสนาของใจแต่ละดวงใจสร้างมาไม่เหมือนกัน สิ่งที่ไม่เหมือนกัน ความชอบความต่างไม่เหมือนกัน สิ่งที่ความชอบความต่างไม่เหมือนกันนะ ถึงพิจารณาาก็ได้ เวทนาก็ได้ จิตก็ได้ ธรรมก็ได้

สิ่งที่ทำเห็นใหม่ ความกระทบของใจ ใจกระทบสิ่งใดละ กระทบสิ่งใดแล้วเกิดความยึดมั่นถือมั่นใหม่ ถ้าเกิดความยึดมั่นถือมั่น หินทับหญ้าก็ได้ ขณะที่ว่าหินทับหญ้าเกิดความยึดมั่นถือมั่น แต่ความเห็นของมันว่าสิ่งนี้เป็นธรรมเห็นใหม่ มันก็ยึดของมัน ถ้ายึดของมัน สิ่งนี้มันก็เกิดสิ่งที่สืบต่อ สืบต่อคือปัญญาของโลกียะ

สิ่งที่สืบต่อปัญญาใคร่ครวญมา นี่ปัญญามันหลุดได้ขนาดนั้นะ กิเลสมันหลุดไป กิเลสเอาปัญญาของธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นธรรมมาหลุดเรา แล้วเราใคร่ครวญขนาดไหนมันก็จะยึดมั่นถือมั่นต่อไป สิ่งที่ยึดมั่นถือมั่น ยึดมั่นแต่เราไม่เข้าใจว่ายึดมั่นเพราะมันเป็นนามธรรม เกิดดับกับใจ ถ้ามันไม่ยึดมั่นมันต้องมีความสุข

วิปัสสนาไปมันจะมีความสุขมากนะ มันปล่อยวางขนาดไหน จิตนี้ว่างหมด เดินไปเหมือนกับคนไม่ได้เดิน ลอยไปในอากาศ จิตมันเบามาก สิ่งที่ยึดเบามากมันปล่อยวางมากขึ้นมา สิ่งที่ยึดปล่อยวางขนาดไหนมันเรื่องของกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันก็ซ้อนไปกับจิตดวงนี้ตลอดไป มันถึงต้องหมั่นคราดหมั่นไถ หมั่นจับหมั่นซ้อน ซ้อนไปด้วยปัญญาของเรา ใคร่ครวญขนาดไหน ใคร่ครวญไปแล้ว ปล่อยวางขนาดไหน เป็นเรื่องของกาปล่อยวางนั้น ไม่ใช่ความจริง

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา มันมีขณิมาปฏิบัติตามอำนาจของมันนะ ถ้าอำนาจของมัน กามระคะอยู่ที่นี้ไง ถ้ากามระคะมันจะปล่อย มันปล่อยออกไป การปล่อยเห็นใหม่ ปัญญาอย่างหยาบ เราใคร่ครวญในสักกายทิฎฐิความเห็นของเรา ปัญญาอย่างนี้เพราะมันไม่ยึดมั่นถือมั่นของมัน

สิ่งที่เราเห็นกายเห็นใหม่ สิ่งที่ยึดมั่นถือมั่น มันยึดมั่นถือมั่นสิ่งที่เป็นสกปรกโสโครกร่างกายเป็นเรือนร่างของโลกเห็นใหม่ อาศัยชั่วคราว อาศัยความเป็นไปของเราดำรงชีวิตเท่านั้น

เวลาคนตายไปแล้ว ร่างกายกลับไปคืนสภาพของมัน เป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ มัน เป็นธรรมชาติของมัน ก่อนที่มันจะเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟของมัน มันต้องทำปฏิกิริยาของมัน มันต้องพุพอง มันต้องเน่า มันต้องเปื่อยของมัน ธรรมชาติของมันเห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ เรือนร่างของโลก

แต่ขณะที่มีจิตครองใจ ในเมื่อเรามีจิต มีพลังงานตัวนี้ครอง จิตพลังงานครองร่างกายอันนี้ สิ่งที่ว่าอันนี้คือ มันก็เหมือนกับพลังงานที่มารักษาสิ่งนี้ไว้ สืบต่อ เซลล์ทุกอย่างมันถึงเวลาแล้ว มัน ต้องหมดไปเห็นไหม เราเอาอาหารเข้าไปส่งเสริมมัน นี่ความมหัศจรรย์ของร่างกายมนุษย์ ความ มหัศจรรย์ของชั้น ๕ นี่มันเป็นความมหัศจรรย์อันหนึ่ง

สิ่งที่เป็นอศจรรย์อันหนึ่ง เพราะธรรมชาติสร้างไว้ไง แต่ถ้าเราเป็นธรรมชาติสร้างไว้ เรา เข้าใจสภาวะแบบนั้น สิ่งที่เป็นมหัศจรรย์ขนาดไหน เรื่องของมนุษย์ มันก็อาศัยหมื่นหรือสอง หมื่นวันก็ต้องตาย เป็นวันนะ เป็นวัน เป็นเดือน เป็นปีเห็นไหม เป็นลมหายใจเข้าและลมหายใจ ออกที่มันทรงธาตุชั้นนี้ไว้เท่านั้น

แต่ถ้าปัญญามันเกิดเห็นสภาวะตามความเป็นจริงเห็นไหม สิ่งนี้เป็นเรือนร่างของโลก สิ่ง ที่จิตมันสงบเข้ามาแล้วมันเป็นธรรมชาติของมัน เห็นอาการของมัน มันเป็นไปของธรรมชาติของ มันเห็นไหม

ธรรมชาติของธรรม ถ้ามีธรรมความเป็นจริง เห็นจากที่ว่าจิตนี้ไม่คงที่เพราะมันมีวิชาอยู่ นี้ แล้วเพราะเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าจิตนี้คงที่ คงที่เพราะการทำลายวิชาออกไปจากใจ ในเมื่อเราเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ฝึกฝนเกิดขึ้นมาจากเรา

ถ้าฝึกฝนเกิดขึ้นมาจากเรา จิตมันสงบเข้ามาแล้วมันวิปัสสนาได้ เห็นตามความเป็นจริง อย่างนั้น เห็นตามความเป็นจริงอย่างนั้นเกิดจากในหัวใจของเรา จากจิตที่ไม่คงที่ ไม่คงที่เพราะมัน มีมาร มีวิชาควบคุม แต่เพราะเราเชื่อธรรมแล้วเราฝึกฝน สิ่งที่เกิดขึ้นเกิดมาจากใจของเรา สิ่ง ที่เกิดขึ้นมาจากใจของเรา เห็นตามความเป็นจริง กายมันจะแปรสภาพขนาดไหน มันจะปล่อยวาง ขนาดไหน มันแปรสภาพ สิ่งที่แปรสภาพ มันเป็นไปธรรมชาติของมัน เพราะมันมีธรรมใจ

ธรรมคือปัญญา ปัญญาญาณอันนี้ มันไม่มียึดติด เพราะจิตมันสงบ มันเป็นสภาวะธรรมจากภายใน มันถึงจะเห็นตามความเป็นจริงของใจ ถ้าความเป็นจริงของใจ สิ่งนี้มันแปรสภาพ พอแปรสภาพ สิ่งที่ยึด ยึดเพราะสิ่งที่ว่าเป็นเรา จิตได้สำนึกมันยึดว่ากายเป็นเรา จิตนี้เป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา เพราะเราเกิดมาจากอวิชชา เกิดมาจากผู้ที่ไม่รู้ตามความเป็นจริง แต่สภาวะธรรมเกิดขึ้นมา เห็นสภาวะธรรมแล้วมันจะปล่อยๆ ถ้าเข้าใจจนถึงที่สุดมันจะขาดเห็นใหม่

สิ่งที่ขาด นี่เรือนร่างของโลก ถ้าเห็นเรือนร่างของโลก สักกายทิฐิความเห็นจริงเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วความเห็นจริงเป็นอสุภะละ สิ่งที่เป็นอสุภะนะ มันเป็นความจริงไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นเรื่องของร่างกาย เรื่องของธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มันเป็นความสะอาดไปที่ไหน มันเป็นความบริสุทธิ์ไปจากไหน สิ่งที่ไม่สะอาดไม่บริสุทธิ์ แล้วมันเกิดขึ้นมาเป็นเรา เพราะอะไร มันเกิดขึ้นมาเป็นเรา เพราะเรามีกรรม เรามีกรรม เรามีสถานะกรรมดี กรรมดีนั้นเกิดเป็นมนุษย์ใจ

เกิดเป็นมนุษย์ เวลาเป็นสมมุติอันละเอียด เป็นอินทร์ เป็นพรหม ไม่มีร่างกาย สิ่งที่ไม่มียังกายมันก็เสวยแต่ความสุข เพราะอะไร ไม่ต้องแบกรับภาระไร มันเป็นทิพย์ มันเป็นสิ่งที่ เป็นสมมุติอันละเอียด อาหารก็ละเอียด สุขก็สุขละเอียด สิ่งละเอียด ละเอียดเป็นความสุข ก็คิดว่าสิ่งนี้เป็นความจริง สิ่งนี้ว่าจิตจะคงที่... ไม่คงที่หรอก เพราะมันเป็นสถานะของเทวดา อินทร์ พรหม

เทวดา อินทร์ พรหมมันมีวาระ มีอายุขัย มันต้องหมดสภาวะแบบนั้น แต่เพราะมันมีความสุข ละเอียด สมมุติละเอียด เราเลยเพลินไปกับมัน เห็นใหม่

แต่ขณะที่เราเกิดเป็นมนุษย์ มันก็มีหัวใจเหมือนกัน มีสภาวะธรรมนี้เหมือนกัน แล้วเราวิปัสสนาสภาวะแบบนี้ มันเป็นความละเอียด มันเป็นความละเอียดขนาดไหน ละเอียดจากปัญญาญาณ ถ้าปัญญาเห็นจะเป็นอสุภะเห็นใหม่ สิ่งที่เป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มันจะเป็นสิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ไม่ได้

แต่เพราะมีสภาวะของกรรม สิ่งทีสภาวะของกรรมมันถึงทรงธาตุทรงขั้นอันนี้ได้ แล้วจิตมันละเอียดขึ้นมา มันพัฒนาขึ้นมาเห็นใหม่ พัฒนาขึ้นจากการเกิดอีก ๗ ชาติ แล้วมันก็ย้อนกลับมาพิจารณาจนภาวะตามความเป็นจริงของมัน มันปล่อยเป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ แยกออกจากกัน สิ่งทีแยกออกจากกัน นี่จิตมันก็ละเอียดขึ้นไป

จิตที่ละเอียดขึ้นไป ความคงที่ของมันก็ละเอียดอ่อนขึ้นไป ความคงที่นะ ความคงที่ถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะว่าความระคาย ประณีตอ่อนลง สิ่งความระคาย ประณีตอ่อนลง จิตมันมีความแสดงตัวของมันขึ้นมา สิ่ง que แสดงตัวขึ้นมาคือสติปัญญามันสมบูรณ์ขึ้น ถ้าสติปัญญาสมบูรณ์ขึ้น การวิปัสสนา การย้อนกลับเข้าไปมันจะเป็นมหาสติ-มหาปัญญา

สิ่งที่เป็นมหาสติ-มหาปัญญา มันจะเห็นความต่าง ความต่างของปัญญาญาณ ความต่างของปัญญาญาณจากปุถุชน จากเชื้อกิเลส จากที่กิเลสพาทำ สิ่งที่กิเลสพาทำ มันจะเจริญแล้วเสื่อมๆ มันเสื่อม มันแปรสภาพของมันตลอดไป แต่ขณะที่ตามความเป็นความเป็นจริง สิ่งที่เป็นจริงเกิดขึ้นมา มันมีสถานะรองรับเป็นอกุปปะ มันจะไม่เสื่อมจากโศดาบัน มันจะไม่เสื่อมจากสกิทาคา เห็นไหม แต่มันปัญญาที่ละเอียดขึ้นไป มันจะพัฒนาของมันขึ้นไป

ถ้าพัฒนาขึ้นไป ความเป็นไปของจิต จากที่ว่าจิตไม่คงที่ ไม่คงที่เพราะมันพัฒนาขึ้น พัฒนาขึ้นโดยธรรม ถ้ามีสภาวะธรรมที่มันพัฒนาขึ้นมา เพราะเรามีครูมีอาจารย์ แล้วเราใช้ปัญญาของเราวิปัสสนา เพราะเรามีอำนาจาสนา ถ้ามีอำนาจาสนา มันจะย้อนกลับเป็นทวนกระแส

ถ้าเป็นทวนกระแส มันปัญญาทวนกระแสเข้าไป กระแสที่ไหน โลกนี้เขามีอยู่โดยธรรมชาติของเขา วัฏฏะนี้ก็อยู่โดยธรรมชาติของเขา เพราะจิตที่ไม่คงที่นี้ เวียนเกิดเวียนตายเป็นธรรมชาติของบุญของกรรม ขณะที่ของบุญของกรรมเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วเราวิปัสสนาของเราเข้ามา นี่มันเห็นตัวตนใจ

เรื่องต่างๆ เป็นเรื่องของเราทั้งหมด เรื่องต่างๆ เป็นเรื่องของจิตดวงนี้ จิตดวงนี้เกิดในสถานะไหนมันก็ได้สถานะนั้นๆ สถานะนั้นๆ แล้วก็อยู่ไปตามแต่อำนาจาสนาของชีวิต แล้วขณะที่วิปัสสนา มันปัญญาของธรรม ถ้าปัญญาของธรรมเกิดขึ้นมาเพราะเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วย้อนกลับมาวิปัสสนาของเรา

ถ้าวิปัสสนาของเรา ปัญญาของเราเกิดสภาวะแบบนี้ นี่ย้อนกลับเข้ามา ทวนกระแส ทวนกระแสเข้ามา เข้าไปค้นคว้าที่จิต ค้นคว้าที่จิต ให้จิตถ้ามันวิปัสสนาเข้าไปเห็นไหม สิ่งที่เกิดขึ้นมาขนาดนี้ มันมีมหาสติ-มหาปัญญา ถ้าเป็นมหาสติ-มหาปัญญา เห็นความต่างมาตลอดนะ ความต่างจากปุถุชน ความต่างจากพระโศดาบัน ความต่างจากพระสกิทาคา มันมีความคงที่ของมันเป็นระดับของมัน

ถ้าความคงที่ จากเกิดตายไม่มีต้นไม่มีปลาย เกิดในวิภวภูมิกี่ได้ เกิดในอบายภูมิกี่ได้ เกิดในสถานะไหนก็ได้ ต้องเกิดนั้น แต่จิตไม่เคยตาย เพราะจิตมีอยู่ จิตนี้มีอยู่โดยธรรมชาติของมัน จิตนี้มีโดยอวิชชาปกคลุมอยู่ จิตนี้มีอยู่แต่โดนอวิชชาควบคุมไป เพราะมันถึงไม่คงที่โดนอำนาจของมันลุดกระชากลากไป

แต่ขณะที่จิตคงที่ขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนนี่โดยธรรม ธรรมเข้าไปปกครอง ธรรมเข้าไปมีส่วนกับจิตดวงนี้ จิตดวงนี้ค่อยพัฒนาขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา จนมันมีมหาสติ-มหาปัญญา ถ้ามหาสติ-มหาปัญญา ย้อนกลับเข้ามา เห็นอสุกะง

สิ่งที่เห็นอสุกะ พิจารณาบางส่วนหนึ่ง พิจารณาโดยสักกายทิฐิ ความเห็นผิด พิจารณาโดยพิจารณาเห็นโดยสถานะของธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ปล่อยวางอุปาทานเข้ามา พิจารณาเห็นเป็นอสุกะ สิ่งที่เห็นอสุกะ สิ่งที่เห็นอสุกะเพราะมีอำนาจของสมาธิ เพราะมีอำนาจของปัญญา เพราะมีอำนาจของงานชอบ เพียรชอบ ทุกอย่างชอบ ถ้าทุกอย่างชอบมันจะย้อนกลับมาเป็นอสุกะ-อสุกัถ

สิ่งที่เห็นอสุกะนะ มันเป็นธรรมชาติของเขา เป็นธรรมชาติของทางวิทยาศาสตร์ ทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์กันได้แล้วว่าคนเกิดมันต้องตายทั้งหมด เกิดขึ้นมาตายเห็นใหม่ ตายแล้ว เวลาซากศพขึ้นมา พยายามเอาสิ่งอะไรต่างๆ เอาแช่ไว้ในห้องเย็น เอาแช่ไว้ เอาน้ำยาเข้าไปเคลือบไม่ให้มันเน่า ไม่ให้มันเปื่อยเห็นใหม่ ถึงที่สุดแล้วก็ทำลายไป

แต่นี้มันเห็นตามความเป็นจริงจากภายใน เห็นตามความเป็นจริงของจิต ถ้าจิตเข้าไปเห็นอสุกะ-อสุกัถ เป็นธรรมขึ้นมา เป็นวิปัสสนาขึ้นมา มันจะแปรสภาพ มันจะเห็นเป็นความเปื่อยเน่าของมัน จิตเห็นสภาวะแบบนั้น มันยังสลดสังเวชนะ สลดสังเวชเพราะมันเป็นปัญญา

สิ่งที่เห็นปัญญาเห็นจากภายใน เป็นปัญญาเห็นจากภายใน ถ้ามันยึดตรงนี้ก่อน ถ้าไม่มีภาวสวะ ไม่มีสถานที่ตั้งของความคิด ไม่มีสถานที่ตั้งของปฏิมะ สิ่งที่เป็นปฏิมะคือข้อมูล

ดูอย่างเช่นอาหาร อาหารของสัตว์โลกต่างๆ กวฬิงการาหาร อาหารเป็นคำข้าว อาหารเป็นผัสสาหาร อาหารเป็นวิญญาณอาหาร นี่ก็เหมือนกันอาหารของกามราคะ ในเมื่อมันมีภาวสวะ มัน

มีสถานที่ตั้งของมัน ในเมื่อมีสถานที่ตั้งของมัน มันคิดในตัวเองก่อน ถ้ามันคิดในตัวเองก่อน มันก็ออกไปหาสิ่งตรงข้ามเป็นกามราคะ

สิ่งที่กามราคะก็เป็นเรื่องของสังคม เรื่องของสัตว์โลก เรื่องของสืบทอดกามคุณ ๕ กามคุณ ๕ ทำให้มนุษย์สืบทอดเห็นใหม่ โลกนี้ไม่ขาดจากการเกิดและการตายของมนุษย์ มันมีอยู่แล้วโดยธรรมชาติของมัน แต่ขณะที่เห็นจากภายใน เห็นจากภายในมันจะทำลายเชื้อไขของกามราคะ สิ่งที่ทำเชื้อไขของกามราคะคือทำลายตัวมันก่อน

โลกนี้มีเพราะมีเรา เพราะเราไปยึดเขาทั้งหมด แล้วมันก็ออกไปยึดมันถือมัน ออกไปแสวงหาสิ่งที่ป็นอำนาจบาตรใหญ่ของใจดวงนี้

แต่ขณะที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไปโดยสติ มหาสติ-มหาปัญญา เข้าไปหาตัวมัน ถ้าไปหาตัวมันจะทำลายตัวมันเอง ทำลายสิ่งที่ออกขับเคลื่อนออกไปรับรู้เขาไป ขับเคลื่อนออกไปเพราะมันมีปฏิกะ มีข้อมูลอันนี้ มันถึงออกไปรับรู้ภายนอก ถ้ามันวิปัสสนาเห็นเป็นอสุกะ มันปล่อยวางเข้ามาขนาดไหนมันจะเข้าไปถึงข้อมูลเดิม เห็นใหม่ มันจะปล่อยเร็วมาก ปล่อยเข้ามา เร็วเข้ามาถึงกับตัวของใจ

ถ้าตัวของใจนะ ขณะที่ใจมันใคร่ครวญ มันจะถึงตัวของมัน มันจะปล่อย รวดเร็วมาก ถ้า รวดเร็วมากเห็นใหม่ นี่ในการฝึกปัญญา ถ้าปัญญามีการฝึกฝนขึ้นมา ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นไปจากภายในเห็นใหม่ นางคันทา นางอรดี นี่ความโลภ ความโกรธ ความหลงจาก ภายในมันจะย้อนกลับมาถึงตรงจุดฐานของมัน ถ้ามันทำลายตัวมันเอง ทำลายฐานที่ตั้ง

โลกนี้มีเพราะมีเรา เพราะมีเรามันถึงออกไปยึดโลกภายนอก แล้วถ้ามันเกิดเข้ามาทำลายมัน มันปล่อยวางถึงที่สุด มันเข้าถึงจุดถึงใจของมัน มันจะกลืนเข้าไปที่ตัวของจิต พอตัวจิตเห็นสภาวะแบบนั้น มันจะทิ้ง ทิ้งขาดเห็นใหม่ ทิ้งอสุกะ ปล่อยออกไป มันกลืนถึงตัว

สิ่งที่ป็นอสุกะคือตัวใจนี้เองเป็น สิ่งที่เป็นปฏิกะคือข้อมูลของใจ คือใจนี้ต่างหากที่มันเป็นตัวฐาน สิ่งที่ตัวฐานออกไป มันถึงออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ มันเข้ามาทำลายตัวฐาน มันจะปล่อย มันจะครึ้น! ออกไปจากหัวใจ นี่กามราคะออกไปจากใจ

สิ่งที่กามราคะ จิตคงที่ สิ่งที่จิตไม่คงที่เพราะมันมีเงา มันมีฐานข้อมูล สิ่งที่มีฐานข้อมูล มันทำให้หัวใจนี้หวั่นไหว พอหวั่นไหวขึ้นไป สิ่งของมันพอใจ สิ่งของมันรัก มันสงวน มันก็สิ่งที่รักสงวน มันก็จะแสวงหาออกไปจากภายนอก แต่ถ้ามันทำลายสิ่งที่รักสงวนจากภายใน ถ้าสิ่งที่รักสงวนจากภายใน สิ่งนี้มันไม่มี จิตมันปล่อยออกมา วางหมดเลย สิ่งที่วางออกมา เราใช้ปัญญาสืบต่อเข้าไป

สิ่งที่คงที่มันคงที่โดยเงา โดยเงาคือโดยมันปล่อยขั้น ๕ ปล่อยข้อมูลมาหลายๆ ถ้ามันปล่อยข้อมูลมา “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส” จิตที่ส่องใสๆ ที่มันส่องใสๆ ส่องใสมาจากไหน? ส่องใสมาจากภายใน สิ่งที่ส่องใส นั่นคือตัวอวิชชา สิ่งที่ส่องใสมันเป็นพลังงาน พลังงานตัวนี้ต่างหากที่ว่างๆ พลังงานตัวนี้เป็นพลังงานจิตปฏิสนธิ ถ้าจิตปฏิสนธิตัวนี้ ตัวพาเกิดพาดาย เวลาไปปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา ก็ตัวนี้ตัวไป ตัวนี้ตัวไปแต่มันมีฐานใจ

ถ้าเป็นพระโสดาบันมันก็ยังมิดตัวนี้อยู่ ถ้าตัวนี้อยู่ ตัวขั้น ๕ ตัวนี้ ตัวที่เป็นกามราคะ มันควบคุมอยู่ มันก็เกิดอีก ๘ ชาติ แต่ถ้าเราเข้ามาอยู่ตรงนี้ ทำลายตรงนี้ ทำลายฐานข้อมูล ทำลายปฏิสนธิ ทำลายสิ่งที่มันเป็นข้อมูลของมันออกไป นี่มันปล่อยวางออกมา มันก็เป็นตัวของมันเอง มันก็ส่องใส ส่องใสเพราะมันเป็นตัวมันใจ

สิ่งที่ตัวมันเห็นไหม ตัวมันเอง สิ่งนี้ส่องใส สิ่งนี้เศร้าหมอง สิ่งนี้เป็นตัวความเงา ความอะไร...ถ้าวิปัสสนาไป ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา นี่เวลาเกิด เกิดเป็นพรหมเห็นไหม เกิดเป็นพรหมสุทัสสา สุทัสสี มันก็ยังพัฒนาของมันขึ้นไป มันยังไม่คงที่ ถ้ามันยังไม่คงที่ มันจะเป็นสภาวะของอวิชชา สิ่งที่เป็นอวิชชาเพราะมันไม่รู้ตัวมันเอง สิ่งที่คุณไม่รู้ คนตาบอดใจ

คนตาบอดเดินไปไหนมันก็จะสะดะสะดะไปตามอำนาจของคนตาบอดนั้น เพราะคนนั้นตาบอด ไม่เห็นตามความเป็นจริง มันก็จะเดินชนกับสิ่งต่างๆ ชนกับตัวมันเองใจ สิ่งที่คุณตัวมันเอง เพราะตัวมันเองมิดบอด มิดบอดมันก็หมูนอยู่ในตัวมันเองอย่างนั้น สิ่งที่คุณตัวมันเอง มันถึงต้องมีปัญญาญาณย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับ อรหัตตมรรคจะย้อนกลับมาตรงนี้ใจ ถ้าอรหัตตมรรคย้อนกลับมา

ถ้าในปัจจุบันนะ ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา ตายขณะนี้เกิด เพราะพระอนาคาขึ้นไป มันจะสุกไปข้างหน้า

สิ่งที่ไม่คงที่มันยังพัฒนาได้ มันพัฒนาให้เจริญงอกงามขึ้นไป แต่มันไม่ถอยไม่ตกต่ำ สิ่งที่ไม่ตกต่ำเพราะมหาสติ-มหาปัญญา มันทำลายตัวนี้หลุดไปแล้ว สิ่งที่ทำลายตัวนี้ปล่อยวางออกไป นี่มันพัฒนาขึ้นไปอย่างนั้น สิ่งพัฒนาขึ้นไปจนถึงที่สุด เราถึงต้องย้อนกลับไปจับตรงนี้ได้

ถ้าจับตรงนี้ได้ นี่ต่อของจิต อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ นี่ขั้นอันละเอียด ขั้น ๔ ขั้นที่ไม่เป็นรูป สิ่งที่ไม่เป็นรูปมันจะละเอียดอ่อนจากภายใน ถ้าย้อนกลับไปจับตรงนี้ได้ จับตรงนี้ได้แล้ว นี่ปัญญาญาณ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวักขณญาณ สิ่งที่เป็นอาสวักขณญาณคือความละเอียดอ่อนของสิ่งที่เป็นปัญญาญาณอันนี้ มันไม่ใช่ปัญญาในขั้น ๕ มันไม่ได้ปัญญาในสมมุติ มันไม่ได้ปัญญาโดยมหาสติ-มหาปัญญา ปัญญาอย่างนี้มันละเอียดอ่อนมาก มันจะซึมซับเข้าไป สิ่งที่ซึมซับเข้าไป จนทำลายอวิชชาออกไปจากใจ ถ้าอวิชชาออกไปจากใจ จิตตัวนี้ที่ว่ามันมีอวิชชาปกคลุมอยู่ มันถึงไม่คงที่ไปตามสภาพสภาวะของอวิชชา ของสิ่งที่มีมันตามีติดบอด

แต่ขณะที่ว่ามันเปิดตาของใจ แล้วตาของใจทำลายสิ่งนี้ออกทั้งหมดหมดคนะ นี่จิตคงที่อย่างนี้ แล้วไม่มีวันเสื่อม ไม่มีวันแปรสภาพ จะแปรสภาพไม่ได้เลย เพราะสิ่งที่แปรสภาพนั้นมันเป็นเรื่องของสมมุติ จิตคงที่ขนาดนี้มันทำลายสมมุติออกไปทั้งหมด ขั้นก็เป็นสมมุติ ชาติก็เป็นสมมุติ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่จิตคงที่ พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นจิตคงที่นะ พระสารีบุตรฟังเทศน์ของพระอัสสชิ เวลาพระอัสสชิบอก “ธรรมทั้งหลายเกิดมาแต่เหตุ”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ไปสาวไปที่เหตุ แล้วทำลายที่เหตุ นั้น พระสารีบุตรไปบอกพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะก็เป็นพระโสดาบันขึ้นมา ถ้าเป็นพระโสดาบัน พระอัสสชิจะนอนที่ไหน พระสารีบุตรก่อนนอนจะต้องกราบไปทางพระอัสสชิก่อน เพราะพระอัสสชินี้เป็นคนเปิดตาพระสารีบุตร ก่อนที่เป็นพระโสดาบัน

จิตต้องเกิดตายอีก ๗ ชาติ มาหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระสารีบุตร เวลาเทศน์สอนพระสารีบุตรที่ถ้าเขาพิจารณา “อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ เห็นไหม ความรู้สึก สิ่งที่เป็นความรู้สึกเป็นความคิดทั้งหมด สิ่งที่เป็น

ความคิดทั้งหมดยึดขึ้นมา มันก็มีฐานความคิด มันก็มีความเห็นจากภายใน ถ้าไม่พอใจสิ่งต่างๆ ก็ต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกที่มันเกิดคิด ที่มันขึ้นมาได้”

พระสารีบุตรฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ให้หลานพระสารีบุตรฟัง นี่ปล่อยวางเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้วนี่จิตคงที่ พระสารีบุตรจะนิพพาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แสดงฤทธิ์เดชให้กับภิกษุได้เห็น เหาะขึ้นไปลงมาเทศน์ฯ สิ่งนี้คงที่ตลอด สิ่งนี้คงที่มีอยู่ จิตคงที่ก็มีอยู่ จิตคงที่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตคงที่ของพระอรหันต์เห็นใหม่ คงที่แล้วไม่มีวันเสื่อม ไม่มีวันเสื่อมนะ

แต่พระสารีบุตรเวลาจะนิพพาน ไปนิพพานที่ห้องเกิด ในเมื่อเป็นธาตุขันธ์ เป็นเรื่องท้องร่วง เวลาถ่ายออกมาเป็นเลือด สิ่งนี้เป็นท้องร่วง ร่างกายมันจะเสื่อมสภาพขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้าจิตมันคงที่ เรื่องนี้เป็นเรื่องไร้สาระ

ภราท หเว ปลูกกุชฌุชา ขันธ ๕ ขันธและธาตุ ธาตุ ๔ ขันธ ๕ นี่เป็นภาระเท่านั้น สิ่งที่เป็นภาระจะไม่ทำให้จิตนี้กระเพื่อมเลย เพราะจิตนี้มันคงที่ มันไม่เกี่ยวกับสมมุติ สมมุตินี้โดนทำลายตั้งแต่พระอนาคา พระอนาคาทำลายขันธ ๕ สิ่งที่ทำลาย ปฏิฆะข้อมูลนั้นทำลายหมด สิ่งที่ทำลายข้อมูลนี้คือขันธ ๕ ธาตุ ๔ และขันธ ๕ แล้วตัวพลังงานละ ตัวพลังงาน พลังงานเฉยๆ นะ

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารฯ สงฺขารปจฺจยา วิญญฺณํ มันเป็นปัจจัยการ มันเป็นความเคลื่อนไหวของจิต ถ้ามันเคลื่อนออกมาอย่างนี้มันก็ฟ้องใส สิ่งที่ยึดใสแล้วมันก็เศร้าหมอง เศร้าหมองเพราะอะไร เศร้าหมองเพราะว่ามันมีอวิชชา พลังงานใช้ขนาดไหน มันก็ต้องมี พลังงานนี้มันจะเสื่อมสภาพของมัน มันก็ฟ้องใส ก็เศร้าหมองอยู่อย่างนั้น เพราะมันมีพลังงานของมันอยู่ในตัวมันเอง

แต่ขณะที่เป็นธรรมเข้ามาทำลายของมันแล้วเห็นใหม่ ทำลายสิ่งที่มีขับเคลื่อน สิ่งที่เป็นอวิชชา มันเป็นวิมุตตินะ มันเป็นวิชา วิชาทำลายอวิชชา ขณะที่ทำลายอวิชชาขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นมรรค ๔ ผล ๔ พอทำลายขึ้นไปแล้ว จิตนี้พ้นออกไป ถ้าพ้นออกไปนี้มันคงที่ มันเอาความเสื่อมมาจากไหน มันเอาสภาวะที่ว่ามีอำนาจของปัญญามาจากไหน เพราะเรือนยอดของมารได้ทำลายแล้วนะ

ถ้าทำลายแล้วจิตคงที่อย่างนี้จะไม่มีความเสื่อมสภาพเลย ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา จันฺธฺและ
ภาระเป็นเรื่องของภายนอก เรื่องของภายนอกเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขณะที่จิต
คงที่นะ โคนต้นโพธิ์นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมมา นี่รื้อสัตว์ขนสัตว์
พยายามจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ รื้อสัตว์ขนสัตว์ก็ได้แต่รื้อแต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนานะ

พระเทวทัตก็มาบวชขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นญาติด้วย ประพฤติปฏิบัติ
ด้วย แต่ขณะที่ใจ ใจที่มีวิชาอยู่ในหัวใจ นี่เป็นโลกีย์ปัญญา แล้วทำลายขนาดนั้น ทำลายขนาด
นั้นแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระเทวทัตจะพิจารณาเพราะได้สติ ได้สติว่าไป
ทำลาย ไปทำลายสงฆ์ จะปกครองสงฆ์

สุดท้ายแล้วสำนักผิคนะ จะมาขอโทษขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ลูกศิษย์ห้าม
แคว้นมา ขณะที่เดินลงจากแคว้นนี้ธรณีสูบไปเลย สูดลงไปตั้งแต่ที่มนุษย์ดิ้นๆ ทั้งร่างกายตกรอก
อเวจี ตกรอกอเวจี แต่มีความเห็นใจ มีความเห็นจะมาขอขมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
พลิกความเห็นแล้ว ความเห็นขณะที่ทำผิดไปขนาดนั้น จนเสื่อมหมดทุกอย่างในหัวใจ เสื่อม
หมดเลย แต่ก็พลิกความเห็น แล้วพลิกความเห็นนี่คือสิ่งที่ เป็นบุญกุศล บุญกุศลก็พลิกได้ พลิกได้
แล้วจะต่อไปข้างหน้า จะมาตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านะ

นี้ขนาดถ้าคิดได้ ทำได้ มันจะไม่เนรคุณ ไม่ทำลายครูบาอาจารย์ไง ถ้าทำลายครูบาอาจารย์
สิ่งนี้มันมีคบบอด เพราะมีคบบอด เพราะอวิชาปกคลุมใจ เพราะอวิชาเห็นสภาวะแบบปกคลุมใจ
ถึงบอกว่าจิตนี้ไม่คงที่ เสื่อมสภาพได้ ถ้าจิตเสื่อมสภาพได้มันจะไม่เป็นพระอรหันต์

เป็นพระอรหันต์จิตนี้คงที่ตลอด แล้วจะไม่เสื่อมสภาพอีกเลย เอวัง